

СТРАЖА

ОЛОВОДОУМНИ ОРГАН ЈАВНОГ МИШЉЕЊА

Стан редакције и администрације
Космићева ул. бр. 23.
Огласи се дају у администрацији
— Цена утврђена —
Неплаћена се нисма не примају
Рукописи се не враћају.
Писма, рукописе, новац и све остало
што се однеси на лист, слати вла-
стима на листу.

Адреса на телеграмима:
„СТРАЖА“ — БЕОГРАД
Претплата на Србију на поштом:
НА ГОДИНУ дин. 12.—
„ ШЕСТ МЕСЕЦИ „ 6.—
„ ТРИ МЕСЕЦА „ 3.—
„ ЈЕДАН МЕСЕЦ „ 1.—
Претплата за иностранство на пошти:
НА ГОДИНУ дин. 30.—
„ ШЕСТ МЕСЕЦИ „ 15.—
„ ТРИ МЕСЕЦА „ 7.50

ТЕЛЕФОН УРЕДНИШТВА 1092

Излази сваки дан у 6 ч. пре подне

ТЕЛЕФОН ШТАМПARIJE 1092

Наше бојиште

Топ. Брдо—Градиште

Ваљево, 16. августа.

14. августа непријатељ је тукао артиљеријском ватро Топчидерско Брдо и Градиште. Од овога није било скоро никакве штете.

Код Смедерева непријатељ је тукao артиљеријском ватром Годомин.

Прибој је наш

Прибој је 15. овог месеца поново заузела наша војска и у овом правцу непријатељ је претеран са наше територије.

На Дрини

Истор дана на Дрини је било само мањих чарки на адама, без никаквог већег значаја.

На осталим деловима фронта није се десило ништа значајније.

КАД БИ УМРО ФРАЊА ЈОСИФ

Фрања Јосиф и судбина Аустрије! — Почетак (распада под Карлом VI — Независност Шпаније и присаједињење Брабанта — Губитак Шлезије — Алзас-Лорен — Франц Јосиф I — Буна — Губитак Сардиније, Ломбардије и Венеције — Звезда почиње да се гаси

Данас нема човека, нема јавног редника, који није дошао до тог уверења, да је судбина Аустро-Угарске монархије оличена у данашњем њеном владару, у Фрању Јосифу. Јер, све несреће које су снашле њега његов дом, његову династију у таквој су тесној вези и тако су утицали на ток државних послова као у ни једној држави. И обрнуто сваки важнији догађај, у овој држави, није остао без утицаја на хапсбуршку династију.

Дошао на престо у добу револуцаје, кад су немири беснели у целој држави и када је претила опасност да ће династија изгубити престо који се љубао он ево већ више од 60 година влада. Али прилике унутрашње нису се ни за длаку промениле. Оне су исте онакве као и пре 66 година када дошао на престо. Када се буде писала историја, за њега ће се моћи рећи:

„Од првог дана његове владавине почела је Аустро-Угарска рапидно да опада, управо да се распадне и смрћу његовом и

она је дотрајала своје последње дане.

Распадање Аустро-Угарске монархије почело је још под Карлом VI. После његове смрти но од тада едне римске царевине одцепила се Шпанија. Одцепљење Шпаније и њене борбе за независност били су почетци распадања једне силне монархије, којом су управљали хапсбурговци.

Убрзо после тога тада већ створена Шпанија одцепи од Аустрије и Брабант присајединила себи. Од тада почиње систематски распад ове државе. У седмогодишњем рату, 1763 Аустрија је изгубила већи део Шлезије, који је освојила Прусија. У ратовима са Наполеоном римска царевина како се је Аустрија још са поносом називала, изгубила је Алзас-Лотрингају, која је удајом Марије Терезије за Франца Лотриншког припала Аустрији. Од губитка Алзас-Лорена па до 1849 године римска царевина подносила је пораз за поразом, како на бојним пољима тако и на дипломатском пољу. Па иак благодарна својим сводничким везама и својом лукавом дипломатијом, она је успела да сачува своје земље. И тек по јавом Франца Јосифа на престолу римска царевина почиње рапидно да губи земље и рапидно да губи углед који је уживала.

Године 1849 изгубила је Сардинију;

године 1859 изгубила је Ломбардију и

године 1866 изгубила је Венецију. Те исте године уасила се је и сјајна звезда Хапсбурговаца, која је вековима сјајала: Те фаталне године владали из куће Хапсбург изгубили су право на титулу немачког цара.

Године 1848 била је веома бурна за Европу. У свима европским државама беснела је револуција и она је захватила и Аустрију. Народ, који су стезали под силом аустријских цесара и власти, хтели су се користати овим повољним тренуцима, који им је ишао на руку. Међутим, дипломатаја аустријска и овом приликом показала је своју уметност. Непопуларног Леополда II замену је 18 го-

Наша суседи

Фердинанд, краљ бугарски.

У последње време у бугарској штампи много се говори о одступању Фердинандовом. Као узрок наводи се, његова велика наклоност према Аустро-угарској.

дишњи Фрања Јосиф. Када му је саопштио, дајеи поглед цар и да ће за неколико часова положити заклетву он се је горко заплакао. Многим нацијама дата су обећања. Једино Мађари, вођени помађареним Словацима Фрањом Кошутом побунили се. Нашав се у незгодној ситуацији, Аустрија се обратила Русији за помоћ. Са 200.000 руских козака и неколико десетина хиљада српских граничара, којима је обећана „царска милост и старане за опстанак и срећу као и повраћање старог повесничког достојанства — Војводства“ и кнежевско српских бораца буна је угушена; Прваци устанка делом су побегли а делом су стрељани, иако је млади цар дао часну реч, да ће им животе поштедети. Своју благодарност Русији, Аустрија је показала 1854 године у Кримској Војни. Обећања дата српском народу још ни данас нису испуњена. Уместо да му се дајује Војводина, Српска је Народ дат на милост и немилост Мађарима.

К—р
(настави се)

Наша пријатељи

ИЗВОЉСКИ, руски посланик у Паризу.

Е. ПОЕНКАРЕ, председник француске републике

Наша војска

Митраљески одељење

ЈУЧЕ

Опет монитори

Земунске палкуће сваку се ноћ са мониторима шеткају Дунавом према нашој страни: и ноћас су ту њихову шетњу изводили Дунавским рукавцем

према граду, али су се рђаво провела, јер ма колико да се под ваклоном мрака провлаче, ипак наши их стражари будним оком прате. Тако и синоћ око 9 часова у вече, тек што су били на излазу Дунавског рукавца, наш поздрав и их са једним метком, а они

Алекса Шантић.

ПЕСМА ЈАКИХ

Ми нећемо речи где празнина звечи
Као клепка шупља.
Ми хоћемо дела великих без речи —
Жуљева у аноја, страдања и вере,
Пелена из чије жучи пчела бере
И мед слатки скупља.

Нека ступе нама само, само они
Што у души носе
Распаљене ватре и вихор што гони
Облаке и љуба и плимом и секом,
И пролеће светло јавља с грома једном
Низ хрдине косе.

Богови су наши богови што дижу
Олтаре лепоти.
Они ведрa чела пред Пилате стижу,
И реч им је блага но силна к'о река,
Поносите, царска, света реч човека,
Што ступа Голготи.

Ми нећемо речи где празнина звечи
Као клепка шупља.
Ми хоћемо дела великих без речи —
Жуљева и аноја, страдања и вере,
Пелена из чије жучи пчела бере
И мед слатк скупља.

1914 година

— Пророчанство једног Србина бившег официра —

На Балкану осећа се жив покрет међу државама.

У Арбанији немири и буне су још увек на дневном реду. Кнез осећа да се љуба и баца се у наручје Аустрије. Италија уверејена овим његовим гестом, потпомаже струју незадовољника.

Мисао о Унији са Србијом хвата

у Црној Гори све више корена. Почев од двора па до бедне колебиде све се бацило на рад око економског препорода, у колико је то могуће.

У Србији, на после славних ратова, да се једном стишају партијске страсти. Нико не осећа судбоносне дане, који јуре и газе све испред себе. Сви прваци, сви мислени људи уверили су у партијске табанице. А судбоносни дани се ближе. Скалзаља на европском сату показује, дванаести час . . .

У Бугарској такође је на дневном реду шартска тревења. Аустријска дипломатија свесам је за собом повукла званичву Бугарску. Народ и странке у опозицији негодују, али не смеју да протестују.

Румунија стално изјављује да неће дозволити Ревизију Уговора. Њени државници стално крстаре Европом. Пуно је изгледа да ће она — Румунија — из Европског Рата, који мора наступити, извући највише користи. Њена дипломатаја уме вешто да кокетира са свима. Француска, Русија и Енглеска сматрају Румунију као свога човека, међутим, Аустрија и Немачка такође рачунају на њу. Немачка на сродство, а Аустро-угарска на пријатељство. А Румунски народ? Он ћути, своју судбину повдарио је Карлу I који већ деценијама влада срећно и корисно по Румунију и румунски народ.

Иако изнурена ратовима Грчка

ипак још увек испољава ратоборност својих предака — Јелина. Иако је игра рата на Балкану прошла и сви се народи бацили на рад Грчка још увек води спор са Турском. Због могућности рата, Грчка се оружја и подмлађује своју флоту.

У Турској се, такође, чине припреме. Енергични Енвер чисти још енергичније. Под његовом гвозденом руком и флота и сувоzemна војска реформишу се. Под његовим притиском чини се тајан споразум са Бугарском. Ивмеђу Цариграда и Букурешта чешће но икада докле путују турски државници и пипају пулс румунских државника. Али лукава Румунија остају до гуше закопчама — тешко им је измачити ма и једну реч, ма и један повољан осмех.

У Немачкој наступају тешки дани. Свајан полет енглеске трговине бије стално немачку трговину. Занати опали фабрике се затварају, а радништво остаје без посла. Уводе се нове реформе у војсци, које стају

много новача. Ови изданици још више пригњављују и иначе већ пригњављен немачки народ. Глад, та нераздвојива друга рица беспослице обувима народ Унутрашње стаче

Русије сјајно. Положај царства стања веома повољан. Војнички положај као никада дотле.

У Француској исто тако! Енглеска, осећа да се ближе дани судбоносни и спрема се.

Спољна политика Споразума умела је да у круг својих интереса увуче Србију, на коју мнопо рачунају, Црну Гору која у споразуму са Србијом доста суачи, затим Грчку, Румунију. Турска пак и Бугарска пригњавене су да мрјују ма да обе испољавају своје симпатије према Аустрији и Немачкој.

Тако на крајњем југу Европе У Аустро-Угарској настао је мир, али мир, која предсказује буру. Угарско-Хрватско, пољско-рутенско, затим чешко-немачко питање још решена. Рутени, Словени, Тадијана траже проширење својих

шмућнуше за Земун. Око пола једанаест опет су се појавили, ну и сада са два поздравна враћени у Земун, да поздраве оне паликуће, који свако после подне, можда из алкохолних расположења, пале једну по једну модерну зграду нашег лепог Београда, али ће доћи време, кад ће и они сами плуцкати на своја данашња недела којих би се стидели и дивљаци. Г.

ДНЕВНЕ ВЕСТИ

Рањен наш сарадник

У последњој битци на Дрини рањен је лако наш сарадник г. Милан Драг. Поробић. Одмах по објави мобилизације г. Поробић је ступио у чету мајора Танкосића са којом је учествовао у крвавој али

славној седмодневној битци у Мачви. Син старог ратника за ослобођење српства и одушевљен омладинац, г. Поробић се борио храбро, и својим јунашвом одушевљавао је и старе четнике, који су се већ очеличили на Куманову, Битољу и Брегалници. Рана је лака и ми се надамо, да ће је г. Поробић лако преболети. У то име нека му је сретна.

Рад у Држ. Штампарији
Заступник Управника Држ. Штампарије умолио нас је да објавимо ову вест:
Управа Државне Штампарије позива све своје службенике, који нису на војној дужности, да се 18. овог месеца јаве на своју редовну дужност — рад у Државној Штампарији. Сваки онај који се овоме позиву не буде одазвао искусиће зле последице.

Са бојишта

Ситуација

Западно бојиште — Решавајућа битка — Руси у Прусци — У Галицији — После Јадра и Цера
Од два дана ситуација на бојном пољу знатно се изменила. На Белгиској, Француској и Немачкој граници воде се данас главне борбе у Западној Европи! Судећи по свима знацима на овим бојним линијама одржаће се главна битка, која ће бити од пресудног значаја за даљи ток војних операција. Да би скочио на сву снагу на реци Мезу, генералисим Жофр наредио је да се евакуише Алзас, а француске трупе, које су ове са успехом продирале упућене су на Запад на белгиско бојиште!

По телеграмима равних агенција Руска офанзива у Источној Прусској је веома успешна и задовољавајућа. То признају чак и немачке телеграфске агенције. У Галицији руске трупе, такође, сјајно продиру! Пад Лавова очекује се сваког часа. Аустријска армија, која је онако сатрвена у Мачви и пребачена преко Саве и Дрине повукла се са границе дубоко у земљу. Истовремено, са повлачењем, ових трупа извршено је како веле румунски листови и повлачење а-угарске војске са румунске стране. Изгледа, ако је ово у свему тачно, да је румунија решена да остане неутрална за све време рата. У вези са овим повлачењем, румунски листови доводе, да ће трупе, које су до сада чувале румунску границу бити упућене на српску границу, да би поправиле компромитујући положај аустријске армије, која је онако поражена од српских трупа. (Ми у ову вест сумњамо јер после погабије читавог једног корпуса, тешко да ће аустријанци и помислити на какву офанзиву против нас.) Главни аустријски штаб у велико спрема план за једну одлучну битку у Галицији. Циљ ове је битке, да једним снажним ударом сузбије продирање Руса. За то време Аустријске трупе, које се налазе у Босни, примиле би једну одлучну битку са српском војском. О војним операцијама стигле су ове вести:

И на једној и на другој страни очекује се исход велике битке, која је по речима самих Француза решавајућа. Ако у овој битци попусте удружени Французи и Белгијанци и Немачки изиђу победници у том случају Белгија би била прегажена од Германа, који би јој уништили самосталност. Француска, пак изгубила би велики део од своје досадашње територије. Колоније би све такође погубила. Ако, пак, Германи буду потучени, што је вероватно, а погледом на свајку руску офанзиву у Источној Прусској положај Белгијанаца и Француза био би диван: немачке трупе биле би у опасности да капитулирају и да се предаду.

Али ипак, горе у врху осећа се, да ово затишје не значи на добро. Сва добро осећају да баш у времену затишја бура незадовољства расте. Националне борбе почињу да дају од себе знаке. Као против средство, власти припремају у жасна насиља. Један члан владајуће куће путује на Југ, у циљу угушавања унутарње револуције и приденте. Његова трагична смрт убрзава ток судбонских догађаја.

Иако није омиљен, јако га на двору почев од цара па до дeтeта сви гледају као неку сметњу као некакво зло, које би ваљало поштомпо удаљити, ипак се његова смрт хоће да искористи. Држећи да је дошао згодан моменат аустро-угарска дипломатија у споразуму са немачком, која види да јој споразум спрема економску пропаст, припрема се за рат.

На Балкану ври, а Европа тек што није букнула. На све стране оружано припремање. Дипломатија реди пуном паром. Између Беча Берлина и Рима лете курјери. Споразум се такође спрема. Пуно је разлога за веровање, да је на естанку у Петрограду утврђен одбранбени план. Листови пуни ратоборних чланака. Ниједна држава још није објавила мобилизацију, међутим, све је врше кришом. Савез, много слабија, рачуна на немаре у Русији, Француској, немачким колонијама и у Енглеским колонијама. Такође рачуна на помоћ северних држава, нарочито Шведске.

(Наставиће се)

РУСИ И ПОЉАЦИ

Мишљење руске штампе

Париз, 16 авг.

„Тан“ у једном чланку вели, да ће Пољаци знати ценити обећања цара Вилема и Фране Јосифа. Али ће умети да дочекује Русе као своје ослободиоце, који им поштено пружају руке у име цара и његових савезника.

Из Белгије

Немци потучени

Париз, 15. августа,

Три јаке немачке колоше у Белгији, које су претиле да прекину везу између енглеске војске и савезничких војска потпуно су потучене од савезника.

Жампир

Намирска утврђења потпуно су порушена из 40 топова великог калибра.

Око Анверса

Отпор белгијанаца

Белгиска војска код Анверса задржала је више немачких дивизија, уопште, јучерашњи дао био је без немачких резултата.

Аустрија и Јапан

Јапан је објавио А-Угарској рат

Беч, 16. августа

Кореспондент биро јавља да је Јапански посланику Бечу посетио јуче по подне министра спољних послова и предао му у име своје владе објаву рата.

Пушке исправе

Беч, 15. августа,

Данас по подне влада је дала путне исправе јапанском амбасадору. Аустријски амбасадор из Токиа опозван је.

Французи и Немци

Француска артиљерија

Париз, 15. авг.

Једна немачка коњичка дивизија, која је наступала ка Валенсијеву, изненађена је француском артиљеријом и потпуно је уништена.

Борба око Вогеа и Нансија

Париз, 15. авг.

У борбама између Нансија и Вогеа непријатељ је претрпео знатне губитке. На једном врло кратком простору изђено је 1500 мешева. У једном рову цело једно одељење било је покошено нашим гранатама. Борбе које су се водиле пре три дана изгледа да се окрећу у нашу корист.

Немци се повлаче

Лондон, 15. августа,

Презбирио јавља, под јучерашњим датумом, да су јаке немачке трупе нападе 12 августа на Французе у јужном делу бојишта. Французи су одбили напад. Немци се повлаче на целу линију.

Делкасе

— Дипломатска мисија у Риму —
Рим, 16. авг.

У париским политичким круговима уварвају да ће нови министар спољних послова Делкасе отпутовати у Рим у нарочиту мисију. Одмах по своме повратку из Рима, Делкасе ће отпутовати у Лондон. Оба ова пута стоје у вези са догађајима на Западу!

Држање Италије

— Између Италије и Енглеске постоји маршнска конвенција —
Берлин, 16. авг.

У овдашњим добро информисаним круговима, који стоје близу владе говори се, да је немачка влада извештена да је пре неколико година склопљен између Енглеске и Италије споразум о подели сфера у Средоземном Мору.

По томе споразуму и Француска и Енглеска признале су Италији првенство у овом мору,

стим, да је Италија дужна да води строга рачуна, да се која друга сила не би у овом мору развила на штету Француске и Енглеске. Сем тога, Италија је дужна да указује сваку услугу француској и енглеској флоти. Сво свопштење изазвало је велику сензацију у Берлину и како се тврди цар Вилем је одмах позвао италијанског амбасадора са којим је дуго конференсирао.

На Вогезима

— Поновна офанзива — 7000 Немачка — Енглеске трупе — Французи —

Париз, 15. авг.

У Вогезима је поново предузета офанзива. Нађено је 7000 убијених Немачка на фронту од 7 километара. Мало утврђење Лонгви капитулирало је после 34 дана херојске одбране. Корпус енглеске војске морао се мало повући. Француска војска одржава своје позиције.

Са мора

— Уништена крстарица —

Петроград, 15. авг.

У ноћи између 13. и 14. августа немачка крстарица „Магдебург“ насела је крај руских обала због магле. Покушаји да је извуку на воду нису успели и поред „помоћи“, коју су том приликом указала два немачка торпиљера. Две наше крстарице, које су послате за „Магдебургом“, нашле су га у јутру кад се дигла магла. Наши бродови отворили су паљбу на непријатељску крстарицу, која је слабо одговарала. Руске гранате порушиле су димњак и изазвале експлозију, која је потпуно уништила крстарицу.

Последње вести

У Африци

Лондон, 15 августа

Енглеа су у Западној Африци потопили помоћну немачку крстарицу „Вилем Велики“.

Жаредба за штедњу

Берлин, 15. августа

Немачка влада прописала је становништву строгу економију у потрошњи јаја и петролеума.

Руски и талијански добровољци

Париз, 15 августа.

Руски и италијански добровољци братили су се јуче пред заједнички полазак на бојиште.

Немци се предају

Лондон, 15. августа

Немачка колонија предала се савезничким војскама, које улазе у Камину.

Из Лореха

Париз, 15 августа

Село Дален у предграђу Шато — Сален — у Лорену потпуно је збрисано по наредби војничкој, јер су становници из својих кућа пуцали на немачке трупе.

Ескоптска стопа

Штокхолм, 15 августа

Нардна Банка смањила је ескоптну стопу од 6 и по на 6 од сто.

Последњи хапор

Берлин, 15 августа

Званичне новине објављују указ, којим се наређује свима Немцима у иностранству, а који су војна обавезници, да се одмах врате у Немачку.

Аустријанци хапустили Плевље

Цетане 15 августа

Аустријске трупе повукле су се из Плевља.